

Binnen de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake haar brief d.d. 9 februari 2018 houdende de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 20 februari 2018 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 206). Tevens zijn voor dit Schriftelijk Overleg geagendeerd het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 11 december 2017 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 203), het BNC-fiche Mededeling actualisering EU-strategie hulp voor handel (Kamerstuk 22 112, nr. 2454), de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 19 januari 2018 inzake oprichting mogelijke EU ontwikkelingsinstelling (Kamerstuk 21 501-04, nr. 205) en het BNC-fiche Aanbeveling onderhandelingsmandaat voor een toekomstig partnerschap tussen de EU en ACS-landen (post-Cotonou) (Kamerstuk 22 112, nr. 2469).

De voorzitter van de commissie,
De Roon

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijers

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken die op de agenda voor het, in dit schriftelijk overleg omgezette, Algemeen Overleg stonden. Zij hebben aanleiding gezien tot het stellen van enkele vragen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de stukken en heeft daarover enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 20 februari 2018. Graag willen de genoemde leden hierover nog enkele vragen stellen aan de Minister.

EIB Ontwikkelingsinstelling

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Europese Investeringsbank (EIB) voor een nieuw op te richten Europese instelling voor ontwikkelingsfinanciering. Zou de Minister helder kunnen maken wat de meerwaarde is van de nieuwe instelling? Wat is de meerwaarde van een nieuwe ontwikkelingsbank in dit toch al complexe landschap? Wat zou het totaal van financieringsactiviteiten zijn van een dergelijke bank? Hebben de genoemde leden goed begrepen dat Nederland niet akkoord gaat met de oprichting en hier ook achter de schermen niet aan meewerkt? Is de Minister voornemens eerst tijdig de Kamer te raadplegen voordat zij stappen zal ondernemen op dit project? De leden van de VVD-fractie zouden graag zien dat voorkomen wordt dat we nu steeds te horen krijgen dat het met een dergelijke ontwikkelingsbank zo'n vaart niet zal lopen, om straks voor een voldongen feit te staan. Kan de Minister toezeggen dat dat niet gaat gebeuren?

Over de oprichting van een EU Ontwikkelingsinstelling kunnen de leden van de PVV-fractie kort zijn. Daar zijn wij mordicus tegen. De leden van de PVV-fractie willen een stop op ontwikkelingshulp en uit de EU.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister welke juridische vorm de EIB ontwikkelingsinstelling volgens haar zou moeten aannemen. De Minister somt in de geannoteerde agenda een aantal punten op waaraan ze wilt dat het EIB ontwikkelingsinstrument moet voldoen. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister deze punten toe te lichten.

De leden van de D66-fractie zijn het met de Minister eens dat de mogelijke oprichting van een aparte ontwikkelingsinstelling van toegevoegde waarde kan zijn. De genoemde leden ontvangen graag een nadere uiteenzetting wanneer, volgens de Minister, een aparte ontwikkelingsinstelling precies meerwaarde heeft, en wat daartoe de noodzakelijke voorwaarden zijn. Ook zijn zij benieuwd wat de toegevoegde waarde is in relatie tot andere internationale financiële instellingen. Tevens willen zij graag weten hoe een dergelijk nieuw instrument zich verhoudt tot het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), tot de Europese Ontwikkelingsbank (de ERBD), het Europese Nabuurschapsinstrument (ENI) en het Ontwikkelingssamenwerkingsinstrument (DCI)?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat we een zo groot mogelijke synergie moeten betrachten bij deze verscheidenheid aan instrumenten, en ontvangen graag een toelichting van de Minister hoe zij dit zou willen bereiken.

Tevens zijn de genoemde leden van mening dat de parlementaire controle daarop, zowel nationaal als Europees, zo groot als mogelijk moet zijn. Kan de Minister aangeven of zij deze mening deelt, en op welke manier zij dit

wil realiseren? Een mogelijkheid om de parlementaire controle op het EOF te vergroten zou zijn als dit fonds onderdeel wordt van het Meerjarig Financieel Kader. Kan de Minister daarop ingaan, zo vragen deze leden. De leden van de D66-fractie constateren dat de EU veel aandacht heeft voor de MENA-regio, en veel instrumenten inzet ter ontwikkeling van de MENA-regio. De genoemde leden vinden dat verstandig, maar zij hebben ook begrepen dat de absorptiecapaciteit van de MENA-landen zeer beperkt is. Herkent de Minister dat beeld? En heeft zij daar een oplossing voor, zo vragen deze leden. De genoemde leden merken daarbij op dat de situatie ten zuiden van de EU, in Noord-Afrika dus, explosief kan zijn. Zo waren in Tunesië recentelijk demonstraties vanwege de verslechterende economische omstandigheden. De genoemde leden vragen de Minister daarom toe te lichten op welke wijze wordt geborgd dat vanuit Nederland en vanuit de EU blijvende aandacht is voor deze MENA-regio. Kan de Minister toezeggen dat in haar Prioriteitennota deze regio en onze inspanningen daar een goede plek krijgen, zo vragen deze leden.

Op de agenda staat ook de Europese Investeringsbank. De leden van de SP-fractie lezen graag een analyse van de effectiviteit hiervan. Daarin zien zij graag verschillende vragen beantwoord. Wordt voldoende geëvalueerd of de leningen de gestelde doelen bereiken en wat is de meerwaarde boven mogelijkheden als de Wereldbank en het IMF? De EIB wil een dochteronderneming oprichten om versnippering te voorkomen. De meeste ontwikkelingsbanken hebben vele loketten. Deelt de Minister de mening dat daar toch niet altijd aparte dochterondernemingen voor nodig zijn? Wat betekent het oprichten van een aparte dochteronderneming binnen de EIB voor het verstrekken van financiering voor ontwikkelingsprojecten buiten Europa voor de democratische legitimiteit van de EIB? Uit een rapport van Transparency International bleek dat de bestuursorganen van de EIB niet voldeden aan de hoogste standaarden en dat er op het gebied van verantwoording, transparantie en integriteit nog flinke stappen moeten worden gezet, aldus TI. Zou de EIB niet eerst de democratische verantwoordingsstructuur en transparantie in haar werkwijze op orde moeten hebben voordat er wordt overgegaan tot het optuigen van een nieuwe dochter en dus een nieuw bestuursorgaan? De leden van de SP-fractie geven de Minister graag het advies mee: first things, first.

In de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van 20 februari 2018 lezen de leden van de 50Plus-fractie dat daar opnieuw het plan aan de orde is voor een nieuwe Europese instelling voor ontwikkelingssamenwerking als onderdeel van de Europese Investeringsbank. Nut en noodzaak zijn voor de leden van de 50 PLUS-fractie nog steeds niet duidelijk. Het hele Europese stelsel op dit terrein is al versnipperd en daarom heeft de Minister gelukkig in haar brief van 19 januari alles nog eens op een rijtje gezet. De 50Plus-fractie krijgt daaruit niet de indruk dat we – als we daarbij de internationale financiële instellingen ook nog in ogenschouw nemen – zitten te wachten op nog iets nieuw, omdat de EIB blijkbaar zijn positie wil versterken. De 50PLUS-fractie ziet graag een duidelijk standpunt van het kabinet over dit voornemen. Het kabinet meldt in zijn brief van 19 januari de mogelijkheid dat de ambities van de EIB wellicht de kant opgaan van de uitbouw van de mogelijke nieuwe dochter tot een volwaardige ontwikkelingsinstelling. Kan de Minister aangeven welk standpunt het kabinet inneemt als het gaat om de wenselijkheid van de voorgenomen Is de Minister het met de genoemde leden eens dat een dergelijke instelling nooit in de plaats kan komen van een systeem waarbij sprake is van parlementaire controle van de lidstaten?

Kan de Minister aangeven welke van de huidige financieringsactiviteiten van de EIB onder de mogelijke nieuwe dochteronderneming zouden komen te vallen?

Post Cotonou

De leden van de VVD-fractie hebben gelezen dat er in 2020 heronderhandeld gaat worden over het Verdrag van Cotonou en het hulpgeld dat gegeven zal worden aan 79 in Afrika, de Caribische regio en de Stille Oceaan (ACS). Kan de Minister aangeven om hoeveel EU-geld het in de nieuwe periode zal gaan en hoeveel Nederland daar jaarlijks aan zal bijdragen?

De Europese Commissie heeft een conceptonderhandelingsmandaat gepresenteerd en het is als het aan de leden van de VVD-fractie ligt zaak dat het kabinet dat scherper en concreter ziet te krijgen. De Minister is voorzichtig positief over het conceptmandaat, maar vindt het zelf ook nog niet concreet. Kan de Minister dit toelichten? Immers, er staat maar één onderdeel heel helder in het mandaat: het percentage hulpgeld waar lidstaten zich opnieuw aan zouden moeten committeren. Verder lezen de leden van de VVD-fractie dat mobiliteit en migratie «als kans» worden omschreven. Dat baart de genoemde leden zorgen. Deelt de Minister die opvatting? De VVD-fractie ziet een nieuw verdrag juist als kans om eindelijk concrete en afdwingbare afspraken met de ACS-landen te maken, met name over het terugdringen van kansarme migratie en het terugnemen van uitgeprocedeerde onderdanen. Het kabinet zegt hier ook op te willen inzetten, maar hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat deze inzet concreet in het onderhandelingsmandaat komt? Kan zij een aantal concrete afspraken noemen die zij met de ACS-landen zou willen maken? En hoe wordt coördinatie van de Europese inspanningen daarin geborgd? Wat vindt de Minister ervan dat de Europese Commissie geen standpunt inneemt over de te verwachten eis van de ACS-landen om meer lage-lonenmigratie vanuit Afrika te gaan toestaan? Wat vindt de Minister zelf van de te verwachten eis en kan zij toezeggen dat Nederland daar in de EU niet mee akkoord zal gaan?

Daarnaast hebben de leden van de VVD-fractie nog een vraag over het proces: wordt de Kamer regelmatig tussentijds geïnformeerd over volgende versies van conceptmandaten en volgende fases in de onderhandeling, in elk geval voor een definitief mandaat wordt vastgesteld? Welke rol hebben nationale parlementen in haar ogen bij de totstandkoming van de nieuwe EU ACS overeenkomst?

Tijdens de RBZ/Ontwikkelingssamenwerking wordt gesproken over een vervolg op het Cotonou-verdrag uit 2000. De leden van de CDA-fractie lijkt het logisch om bij het opstellen van een nieuw verdrag scherp te kijken naar successen maar ook naar de knelpunten van het vorige verdrag om tot een effectiever nieuw verdrag te komen. Deelt de Minister dit met deze leden en hoe gaat ze dat realiseren?

Voor de leden van de CDA-fractie is het van belang dat de ACS-partners als volwaardige partners worden aangezien. Onderdeel van het onderhandelingsmandaat is inzetten op politieke dialoog. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om aan te geven hoe deze dialoog verstevigd kan worden.

De leden van de CDA fractie willen in het bijzonder de rol van de Afrikaanse Unie (AU) benadrukken. De AU is geen volwaardige partner van de EU, maar daar moeten de EU wel naar streven. Het is van belang dat de EU Afrikaanse initiatieven ondersteunt. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om in het mandaat in te brengen dat er mijlpalen hieromtrent moeten worden opgenomen. Gelijkwaardigheid en wederkerigheid is immers een gevoelig punt. De leden van de CDA-fractie vinden de inzet op dialoog ook over de migratiebeheersing van groot

belang (braindrain en terugkeer). De leden van de CDA-fractie willen van de Minister weten hoe het zit met gelijkwaardig betrekken van iedereen in dit proces in brede zin – dus ook vrouwen en vrouwenorganisatie. De leden van de CDA-fractie willen specifieke aandacht vragen voor het maatschappelijk middenveld. Graag willende deze leden van de Minister weten hoe het maatschappelijk middenveld wordt betrokken bij fundamentele verandering in de ACS-landen. Om deze landen eigenaar te maken van problemen is een sterk en goed functionerend middenveld van groot belang. Alleen zo komen we via abstracte mondiale verdragen, wat Post-Cotonou is, in de haarvaten van de samenlevingen, waar we willen dat mensen perspectief wordt geboden, mensen medische zorg krijgen en gelijke rechten genieten en meisjes worden beschermd tegen seksuele uitbuiting. Zonder middenveld kan ontwikkeling niet duurzaam zijn. Daarom vinden de leden van de CDA-fractie dat dit nadrukkelijk in het nieuwe verdrag moet worden opgenomen. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister in hoeverre dat het geval is en hoe dat verbeterd kan worden.

De leden van de D66-fractie constateren dat in de geannoteerde agenda over een vervolgpact tussen de EU en landen in Afrika, Caribische Regio en Stille Oceaan na 2020 veel nadruk ligt op het migratie-vraagstuk. Dat is enerzijds begrijpelijk, zo menen deze leden. Tegelijkertijd zijn de genoemde leden van mening dat Nederland er zorg voor moet dragen dat respect voor mensenrechten en gendergelijkheid worden gewaarborgd in het vervolgpact. Kan de Minister dit bevestigen, zo vragen deze leden. Tevens ontvangen de genoemde leden graag een uiteenzetting op welke wijze de doelstellingen economische groei en kansgelijkheid aan bod komen. Ook merken de leden van de D66-fractie op dat er aandacht is voor de landen en gebieden overzees (LGO's). Een belangrijk thema natuurlijk voor het Koninkrijk der Nederlanden. De genoemde leden vragen de Minister te concretiseren op welke wijze de belangen van de Nederlandse LGO's precies worden gewaarborgd.

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat de EU wil gaan onderhandelen met een groep van 79 voormalige koloniën van Europa, de zogenaamde ACS-landen, om tot een verdrag te komen dat in de plaats moet treden van het huidige Verdrag van Cotonou. Dat we als lidstaten van de EU een bijzondere verantwoordelijkheid voelen ten aanzien van de landen die we de afgelopen paar eeuwen op grove wijze hebben leeggeroofd, vinden deze leden niet meer dan logisch. Desondanks lijkt het de leden van de GroenLinks-fractie verstandig om wel eerst vraagtekens te zetten bij de vraag of de ACS-structuur nog actueel en efficiënt is. Zo zitten er in de ogen van deze leden letterlijk zeeën van verschil tussen de Caribische, Aziatische en Afrikaanse landen die nu onderdeel uitmaken van de ACS-constructie. Alles overwegende is wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft de ACS-structuur eigenlijk niet langer van deze tijd. Daarom ondersteunen deze leden de gedachte om tot drie afzonderlijke regionale compacts te komen, waarin de samenwerking tussen EU en bijvoorbeeld de Afrikaanse Unie of de EU afzonderlijk wordt verstevigd.

Het ACS is nu vertegenwoordigd vanuit Brussel en het lijkt er op dat de overleggen met de ACS meer als formele plichtplegingen worden ervaren dan dat ze daadwerkelijk iets opleveren. Daarnaast lijkt het deze leden ook alsof de EU-Ministers de samenwerking met de ACS-landen minder serieus nemen dan de inzet op de verdere ontwikkeling van deze landen verdient. Wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft zou de samenwerking moeten uitstijgen boven een donor-ontvanger relatie en gebaseerd moeten zijn op een inclusief, coherent en geïntegreerd extern

EU-beleid, en dus niet meer alleen gebaseerd op een vroegere koloniale relatie, maar op echte samenwerking.

De leden van de GroenLinks-fractie veronderstellen in het BNC-Fiche van het kabinet een soortgelijke opvatting aan te treffen en vragen de regering dit te bevestigen. Deze leden vragen of de regering bereid is om bij de onderhandelingen over een nieuw Cotonou-verdrag te pleiten voor een houding van openheid en gelijkwaardigheid ten aanzien van de ACS-landen.

Zoals zij veronderstellen breed bekend te zijn, richten de leden van de GroenLinks-fractie zich op allerlei manieren op de borging van mensenrechten en seksuele en reproductieve rechten. Bij de totstandkoming van een nieuw verdrag wordt, naar deze leden aannemen, ook geëvalueerd hoe een proactief mensenrechtenbeleid vanuit de EU daarin een rol kan krijgen. Zij vragen de regering te bevestigen dat dit een juiste aanname is. De Adviesraad voor Internationale Vraagstukken constateert dat inzet op mensenrechten de EU politiek kapitaal zal kosten, omdat andere partners van de ACS-landen hier naar alle waarschijnlijkheid een minder groot punt van maken.

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat maar weinig landen het zullen kunnen waarderen om de les gelezen te krijgen, en dat dit des te onwaarschijnlijker is in een relatie tussen oud-kolonisator en voormalige kolonie, en dat het aankaarten van fundamentele zaken als vrouwenrechten, kinderrechten, de positie van LHBTI's, milieubescherming, corruptie en straffeloosheid politiek kapitaal kost. Wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft moeten en kunnen we dat politiek kapitaal hier echter onverminderd voor blijven inzetten. Deze leden vragen de regering of zij deze opvatting deelt, en zo ja, of de regering hen kan toezeggen dat zij hier voor zal strijden in het onderhandelingsproces rond de vorming van een nieuw Cotonou-verdrag.

Hiermee samen hangt wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft de inzet van de EU op migratie. Deze leden begrijpen dat de huidige inzet van de EU op dit gebied past binnen de ingezette koers van het zoveel mogelijk verschuiven van de verantwoordelijkheid voor het lot van migranten naar Afrika en opvang in de regio.

Ook de leden van de GroenLinks-fractie vinden dat Afrikaanse landen moeten worden gestimuleerd om hun eigen burgers terug te nemen. Deze leden constateren echter ook dat een studie naar de Afrika strategie van de EU laat zien dat bij de huidige inzet van de EU het migratievraagstuk in toenemende mate aan veiligheid wordt gelinkt in plaats van aan mensenrechten.

Bovendien is de leden van de GroenLinks-fractie nog niet helder of de EU beoogt binnen een nieuw Cotonou-raamwerk ook afspraken te maken over de opname van migranten die door een land heen zijn gereisd, zogenaamde transitlanden, of zelfs over de opname van migranten die niets van doen hebben met het betreffende land. Deze leden vragen de regering om aan te geven hoe bilaterale afspraken tussen EU lidstaten en die van de ACS over migratie en de terugkerende migranten zich verhouden met de onderhandelingen voor een nieuw Cotonou-verdrag en wat daarbij de inzet van de regering is. Voorts vragen deze leden hoe deze inzet zich verhoudt tot de brede ontwikkelingsdoelen die Nederland nastreeft.

Het is wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft zeer belangrijk dat het uitgangspunt van de onderhandelingen over een nieuw Cotonou-verdrag zal zijn dat het een instrument moet zijn om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs) te halen. Er leeft een brede wens in Afrika om te industrialiseren, en dat is wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft goed. Volgens de AIV is de kwaliteit van de ontwikkelingspro-

gramma's over het algemeen acceptabel, met name als het gaat om sociale en economische voorzieningen. Echter, zo lezen de leden van de GroenLinks-fractie, is er nog wel een slag te maken in de duurzaamheid van bereikte resultaten. Deze leden vragen de Minister in deze discussie steeds de rol op zich te nemen om te beklemtonen dat economische vooruitgang zeker geen duurzame achteruitgang mag betekenen. Wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft moet economische groei in ACS-landen voor de toekomstige eeuwen houdbaar zijn. Dat kan in de ogen van deze leden bijvoorbeeld heel concreet door jongeren meer toekomst- en handelingsperspectief te bieden door meer werk te maken van het herstel van woestijngebied en restaureren van gedegradeerde landbouwgronden in de Sahel-regio. De leden van de GroenLinks-fractie wijzen daarbij op een aangenomen motie van het lid Diks die oproept hier op in te zetten.¹ Deze leden vragen de regering toe te zeggen zich er voor in te zetten dat een nieuw Cotonou-verdrag boven alles een concrete bijdrage moet leveren aan het behalen van de SDGs.

De leden van de SP-fractie zijn verontrust over de stelling dat de EU duidelijk moet maken dat de EU consequenties zal verbinden aan het systematisch niet nakomen van terugkeerafspraken of mensenrechtenschendingen. De leden van de SP-fractie vernemen graag in welke gevallen de Minister aan welke consequenties denkt.

De leden van de SP-fractie vernemen graag of deze consequenties ook spelen bij landen die niet onder het post-Cotonou verdrag vallen? Stel, de Afghaanse overheid ziet ook dat de verslechterde situatie waarin de Taliban in 70% van het land actief is en er onvoldoende opvangcapaciteit is en stopt met het mogelijk maken van gedwongen terugkeer. Wat wil de Minister dan dat er gebeurt? En wat is de inzet van andere Europese landen in zulke situaties? Kan de Minister bij haar antwoord het recente rapport van Oxfam meenemen waaruit blijkt dat er niet voldoende capaciteit is in Afghanistan om teruggestuurde vluchtelingen op te vangen en zij vaak weer opnieuw vluchten?

De opstelling van het kabinet als het gaat om het onderhandelingsmandaat van wat de leden van de 50PLUS-fractie korthedshalve maar Post Cotonou zal noemen, heeft in grote lijnen de steun van de genoemde leden. Dat geldt in elk geval voor het standpunt dat onderdelen van het mandaat sterker aangezet en gespecificeerd moeten worden, voordat de onderhandelingen beginnen. De leden van de fractie van 50PLUS hechten vooral aan duidelijke afspraken als het gaat om het nakomen van afspraken over het terugnemen van illegaal in de EU verblijvende emigranten. In de brief hierover van het kabinet van 19 januari lezen de genoemde leden dat een aantal landen de hierover in het huidige verdrag opgenomen afspraken aan zijn laars lapt. De leden van de 50PLUS-fractie willen graag weten welke landen dat zijn.

In de kabinetsbrief van 19 januari staat dat Nederland samen met nog vijf andere landen voorstander is van een sterke modernisering van het EU-ACS partnerschap na 2020. Kan de Minister zeggen welke landen dat zijn? Zitten Duitsland en Frankrijk er ook bij? Voor de haalbaarheid van het Nederlandse standpunt maakt dat wel wat uit.

De indruk bestaat dat er nog het nodige verbeterd kan en moet worden in de dialoog tussen de Europese Unie en de ACS-landen. Daarbij is er duidelijk behoefte aan een meer eenduidige koers bij de contacten tussen de lidstaten van de EU en ASC-landen. Deelt de Minister deze conclusie van de leden van de 50PLUS-fractie en zo ja, hoe denkt zij dat deze dialoog en de coördinatie verbeterd kunnen worden?

De leden van de fractie van 50PLUS lezen met instemming dat in het ontwerp onderhandelingsmandaat voor het partnerschap tussen de EU en

¹ Kamerstuk 34 775 XVII, nr. 22.

de ACS-landen veel aandacht wordt besteed aan migratie. Als het gaat om opvang in de regio willen de leden van de 50PLUS-fractie graag weten of de Minister van mening is dat de inzet op dat gebied voldoende is en welke concrete afspraken zij op dat moment in de uiteindelijke afspraken opgenomen wil zien.

Midterm Review Externe Financieringsinstrumenten

De leden van de VVD-fractie willen daarnaast graag de aandacht vestigen op het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van de Europese Unie. Voor de periode 2014–2020 spendeert de EU € 51,4 miljard aan ontwikkelingshulp. Tegelijkertijd hebben lidstaten hun eigen ontwikkelingsgelden. De leden van de VVD-fractie zijn bezorgd over een gebrek aan complementariteit en versnippering van OS-inzet. Hoe wordt versnippering voorkomen en complementariteit gewaarborgd?

De leden van de VVD-fractie merken op dat er eigenlijk geen volledig beeld is, althans niet vanuit het perspectief van de Kamer, van hoeveel van ons belastinggeld naast de begroting nog via de EU naar ontwikkelingshulp gaat. Verder zien de leden van de VVD-fractie dat de EU vaak, als ware de Unie een lidstaat, eigen projecten ondersteunt, recent nog in de Palestijnse gebieden, en onduidelijk is in welke mate het zinvol is dat dit geld via de Unie en niet vanuit een lidstaat wordt besteed.

Ook blijkt een integrale Europese strategie moeilijk, zo constateerde ook de Adviesraad Internationale Vraagstukken, omdat lidstaten hun eigen belangen hebben in verschillende Afrikaanse landen en langs elkaar werken. Hoe denkt de Minister hier op te anticiperen en toch een rol van betekenis te kunnen spelen om bij te dragen aan een Europese strategie? De leden van de VVD-fractie zouden graag van de Minister inzicht willen krijgen in welk doel de diverse Europese OS-bestedingen hebben. Welke projecten ondersteunt de EU in welke landen en waarom is het van belang dat juist de EU en niet een lidstaat de specifieke besteding doet? Hoe zit het met de subsidiariteit?

De leden van de VVD-fractie zijn ook bezorgd over de transparantie van EU-bestedingen in het kader van ontwikkelingssamenwerking. Kan de Minister in de EU aandringen op meer transparantie en controle van bestedingen van OS-geld, zowel vooraf als achteraf?

De leden van de D66-fractie constateren dat met betrekking tot de Europese externe financieringsinstrumenten meer flexibiliteit een van de belangrijkste aanbevelingen is. De genoemde leden vinden dat begrijpelijk, maar vinden het ook van belang dat de lange termijn doelstellingen zoals de bevordering van mensenrechten en democratisering voldoende zijn gewaarborgd. Is de Minister dat met de genoemde leden eens?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de transparantie, verantwoording en parlementaire controle van en op de externe financieringsinstrumenten beter kan en moet. Deelt de Minister deze mening? Ziet de Minister ook mogelijkheden om de Kamer duidelijker te informeren over wat met de Nederlandse bijdragen gebeurt?

De leden van de D66-fractie hebben er namelijk kennis van genomen dat Nederland jaarlijks bijna tussen de € 150 en € 200 miljoen bijdraagt aan het EOF, en ongeveer € 500 miljoen aan het ENI, zo staat in de brief over de mogelijke oprichting van een ontwikkelingsinstelling bij de EIB (Kamerstuk 21 501-04, volgnummer 205, 19 januari 2018). Klopt dit, zo vragen deze leden. En kan de Minister ingaan op de vraag welke mogelijkheden zij ziet tot meer transparantie en verantwoording over deze bijdragen? De leden van de D66-fractie zouden het namelijk zeer waarderen om op regelmatige basis terugkoppeling te krijgen over de besteding van de bijdragen.

VN-hervormingen

De leden van de PVV-fractie lezen in de brief met de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 20 februari dat de Minister verwijst naar een ambitieus voorstel van de Secretaris-Generaal om een «Funding Compact» te onderhandelen om de financiering van het VN-ontwikkelingssysteem te verbeteren. Zou de Minister wat meer in detail kunnen treden over wat het voorstel precies inhoudt en waarom zij dat namens Nederland zo hartstochtelijk ondersteunt?

Zal er tijdens de Raad, en marge van of anderszins, door Nederland of andere deelnemers tevens gesproken worden over extra, of versnelde financiële bijdragen aan VN-organisatie UNRWA, zo vragen de leden van de PVV-fractie.

De Minister heeft de Kamer in haar beantwoording van schriftelijke vragen (d.d. 5 februari 2018; 2018D03470) gemeld dat Nederland in contact is met andere donoren naar aanleiding van de financiële situatie van UNRWA. Onder andere de Europese Commissie en een aantal EU-lidstaten, waaronder Duitsland, Zweden, Ierland, Denemarken, Finland, Italië en België hadden eveneens toegezegd om hun bijdrage voor 2018 versneld over te maken aan UNRWA. Weet de Minister of zij dat inmiddels gedaan hebben? Zo niet, is zij bereid om, desnoods en marge van de Raad, hiernaar te informeren bij de bovengenoemde donors? Is de 13 miljoen euro aan versnelde Nederlandse hulp inmiddels opgenomen door UNRWA? Zo niet; is de Minister bereid om dit bedrag te «bevrozen» totdat zij uitgebreid met de Kamer over UNRWA heeft kunnen spreken?

Zal Nederland tijdens de RBZ/Ontwikkelingssamenwerking pleiten voor concrete voorstellen die tot verbreding van de financiële basis van UNRWA moeten leiden, in navolging van de oproep die de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties deed in zijn rapport van april 2017? In bovengenoemde beantwoording op Kamervragen (2018D03470) kondigde de Minister namelijk aan dat Nederland dit zou gaan bepleiten «bij relevante instellingen».

In de marge van de RBZ/Ontwikkelingssamenwerking vindt een gesprek met een bestuurder van het VN Ontwikkelingsprogramma (UNDP) plaats. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om de problemen rondom UNWRA te bespreken. Er zijn structurele problemen in de bedrijfsvoering van UNWRA. Hoewel de nood voor UNWRA altijd hoger is dan de beschikbare middelen, geldt dat natuurlijk voor veel situaties. Het feit dat een organisatie de bedrijfsvoering niet op orde heeft, betekend dat dat het op deze manier niet kan functioneren. De VN zou daarbij maatregelen moet nemen. De leden van de CDA-fractie vragen een reactie van de Minister op deze constatering en verzoeken haar dit ter sprake te brengen in het gesprek met de bestuurder van de UNDP.

De leden van de D66-fractie hebben ook enkele vragen over de VN-hervormingen. Met betrekking tot de VN-hervormingen schrijft de Minister dat de voorstellen van de Secretaris-Generaal van de VN «op hoofdlijnen» goed aansluiten bij de voorstellen van Nederland en de EU-inzet. Kan de Minister dit nader concretiseren? En kan zij toelichten op welke onderdelen de voorstellen niet goed aansluiten, en waar dit niet in lijn is met de Nederlandse positie?

Fiche: Mededeling actualisering EU-strategie hulp voor handel

De leden van de SP-fractie hebben een aantal vragen over de verschillende onderwerpen op de agenda en het daaraan gerelateerde handelen van Nederlandse bedrijven. In de vernieuwde Hulp voor Handel-mededeling ligt meer nadruk op sociale en milieuaspecten van duurzaamheid. Vrouwen en klimaat worden daarbij specifiek genoemd. Dat kan op instemming van de leden van de SP-fractie rekenen. Tegelijkertijd willen zij benadrukken dat er goed toezicht zou moeten zijn op naleving van álle mensenrechten in overeenstemming met de VN-richtsnoeren en zij rekenen erop dat de focus op vrouwen en klimaat niet betekent dat andere mensenrechten minder belangrijk geacht worden. In de Hulp voor Handel-agenda wordt ook genoemd dat het wordt bevorderd dat ondernemingen dit centraal stellen. Volgens de leden van de SP-fractie zou dit niet slechts bevorderd moeten worden maar verplicht gesteld moeten worden. De leden van de SP-fractie vernemen graag op welke wijze dit bevorderd zal worden en of de Minister de mening deelt dat het naleven van mensenrechten een verplichting is en moet zijn. Zo ja, dan vernemen de leden van de SP-fractie graag of en op welke wijze de Minister hier andere lidstaten van zal trachten te overtuigen. Zo nee, dan vernemen de leden van de SP-fractie graag waarom de Minister van mening is dat het naleven van mensenrechten voor iedereen verplicht is, behalve voor ondernemingen die in Afrika opereren bij wie dit slechts bevorderd hoeft te worden.

Specifiek willen de leden van de SP-fractie aandacht vragen voor twee Nederlandse bedrijven die veel leed in Afrika hebben veroorzaakt. Bij hen zou het bij uitstek nodig zijn om respect voor mensenrechten niet slechts te bevorderen maar af te dwingen. Ten eerste Shell en de aanklacht van Amnesty Internationaal tegen dat bedrijf. De Minister gaf in reactie aan dat het aan het Openbaar Ministerie is om te beslissen of er wel of geen nader onderzoek wordt ingesteld. De leden van de SP-fractie vernemen graag wat zij zelf vindt dat er moet gebeuren? De leden van de SP-fractie zijn van mening dat afschuw uitspreken niet genoeg is en vinden dat Shell verantwoordelijk moet worden gehouden voor wat zij gedaan hebben. Graag vernemen zij hierop de reactie van de Minister.

Ten tweede hebben de leden van de SP-fractie een aantal vragen over Trafigura en de Probo Koala. De UNEP heeft de overheid van Ivoorkust met klem geadviseerd een representatief gezondheidsonderzoek te starten onder de getroffen omwonenden en hun gezondheid gedurende langere tijd te monitoren. Velen van hen ondervinden nog steeds problemen als gevolg na de lozing van maar liefst 540.000 liter giftig afval uit de Probo Koala in 2006. De leden van de SP-fractie vragen de Minister of zij bereid is om bij Ivoorkust aan te dringen op het opvolgen van deze aanbeveling en of zij, gezien de verantwoordelijkheid van Nederland in dezen, bereid is ook financieel bij te dragen aan dit onderzoek?

Met betrekking tot diezelfde Hulp voor Handel-mededeling stelt Nederland dat zij de grotere focus op de minst ontwikkelde landen en fragiele landen steunen. De leden van de SP-fractie vernemen graag waarom deze Minister dan wel de focuslanden van Afrika naar de landen rondom Europa wil verplaatsen? Een nieuw focusland als bijvoorbeeld Jordanië, behoort niet tot een van de minst ontwikkelde landen. De leden van de SP-fractie vernemen graag hoe de Minister deze discrepantie verantwoordt.

Overig

De leden van de VVD-fractie hebben met verbijstering kennisgenomen van de berichtgeving over hulpverleners van Oxfam Novib. Een organisatie als Oxfam Novib zou moeten opkomen voor mensenrechten, maar heeft op schandalige wijze misbruik gemaakt van kwetsbare mensen en van het vertrouwen dat donateurs in de organisatie hadden. De genoemde leden vragen of de Minister kan aangeven of er meer berichten zijn over dergelijke uitwassen bij andere organisaties die geld van de belastingbetaler ontvangen. Zij zien de toegezegde protocollen en contracten op basis waarvan ontwikkelingsorganisaties korting of terugvordering van middelen boven het hoofd hangt indien zij niet integer handelen graag spoedig tegemoet. Zij vragen ook of de Minister bereid is om er bij EU-lidstaten en bij de Europese Commissie op aan te dringen dat hulporganisaties verplicht moeten rapporteren over integriteitskwesties, en dat middelen moeten worden gekort of teruggevorderd wanneer men zich niet aan deze regels houdt. Wanneer kan de Kamer de concrete onderzoeken en voorstellen van de Minister tegemoet zien?

De leden van de CDA-fractie zouden graag het bericht dat medewerkers van Oxfam op Haïti seksfeesten organiseerden en jonge meisjes tot prostitutie dwongen willen bespreken. Daarover is reeds kort tijdens het vragenuurtje gesproken. De leden van de CDA-fractie willen de door de Minister voorgenomen acties van harte ondersteunen. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister deze voorgenomen acties ook mee te nemen in haar beleidsnota die we in april verwachten. De leden van de CDA-fractie zouden deze misstanden breder willen trekken. Zo verscheen vorige week een artikel in de Independent waarin werd aangegeven dat ook tijdens meerdere VN-missies misstanden plaatsvonden. In een rapport van Plan Internationaal werd de positie van meisjes in de wereld als slecht betiteld. Volgens dit rapport lijkt de positie van jonge meisjes, in tegenstelling tot anderen groepen in de samenleving, nauwelijks te verbeteren. De slechte maatschappelijke positie van meisjes maakt hen extra kwetsbaar; seksuele uitbuiting vindt zelfs plaats door hen die juist moeten zorgen voor een betere maatschappelijke positie. Als we dit probleem structureel willen aanpakken moeten we zorgen dat meisjes en jonge vrouwen meer aandacht krijgen in ons beleid. De leden van de CDA-fractie zien in SDG 5 een kapstok om dit probleem structureel aan te pakken. Zo kan de maatschappelijke en sociale positie van meisjes verbeterd worden. Volgens de leden van de CDA-fractie kan alleen dit een antwoord kan zijn op deze bizarre berichtgeving en de genoemde leden vragen over deze structurele aanpak een reactie van de Minister.

De leden van de D66-fractie merken op dat Bulgarije tot eind juni voorzitter is van de Europese Unie. Het Bulgaarse voorzitterschap heeft een ambitieus programma op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Zo wil men inzetten op bescherming tegen geweld tegen vrouwen bij rampen en op kinderen die opgroeien in vluchtelingenkampen. Beide onderwerpen sluiten zeer goed aan bij de prioriteiten van D66. Kan de Minister toelichten welke concrete voorstellen zij verwacht van Bulgarije op deze terreinen? En hoe zorgt de Minister dat Nederland hierop is aangehaakt? Kan de Minister de Kamer daarover informeren?

Ten slotte vragen de leden van de SP-fractie aandacht voor twee zaken. Te lezen viel dat er nog geen voorstel ligt voor de financiering van een mogelijke tweede tranche onder de Faciliteit voor Vluchtelingen in Turkije (FRIT). De leden van de SP-fractie vernemen graag of hier de Turkijedeal wordt bedoeld en of het wel de bedoeling is dat er uiteindelijk een tweede tranche komt? Graag krijgen zij iets meer uitleg. Ten slotte vernemen de

leden van de SP-fractie graag een reactie op de conclusie van de Europese Rekenkamer dat de EU-ontwikkelingshulp aan het land slechts ten dele doeltreffend is geweest.

In het verslag van de RBZ/Ontwikkelingssamenwerking van 11 december staan op diverse plaatsen omschrijvingen als «enkele lidstaten», «een enkele lidstaat» en «lidstaten», die laatste zonder verdere aanduiding. De leden van de fractie van 50PLUS wil graag weten welke standpunten Nederland heeft ingenomen.

Kan de Minister de Kamer recente informatie geven over de situatie van de vluchtelingen in Libië? We horen daar de laatste tijd weinig meer over, maar de leden van de fractie van 50PLUS weet niet of dat een goed teken is. Kan de Minister in dat verband de Kamer ook een antwoord geven op de vraag of inmiddels actie is ondernomen tegen diegenen die zich schuldig maakten aan mensenhandel en wat daarvan de resultaten zijn? Dan zijn er zorgwekkende berichten over de situatie in Syrië, niet alleen in het grensgebied met Turkije, maar ook in en rond Oost Ghouta. Heeft de Minister recente informatie over de wijze waarop de mensen die daar als ratten in de val zitten, hulp kunnen krijgen? En daarop aansluitend: kan de Minister de Kamer informeren over de humanitaire situatie in Jemen?